

Dia: 27/ abril / 2021

Hora: 16 – 17:30 hores

Lloc: <https://8x8.vc/decidimbarcelona/emergenciaalimentariaCdC>

Assistents

Consells Sectorials de Ciutat

Joan Martínez	Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG)
Anna Mulà	Consell Municipal de Convivència, Defensa i Protecció dels Animals

Fitxer general d'entitats

Enric Canet	Casal dels Infants per l'acció social als barris
Elisa Gutiérrez Rubio	ABD
Mónica Plana	ABD
Joan Vidal	Associació Músic Cultural Más Guinardó
Maria Rosa Lunas	Federació d'Organitzacions Catalanes de Gent Gran, Dones i famílies (FOCAGG)

Institucions més significatives de la ciutat

Javier García Bonomi	Federació d'Entitats Llatinoamericanes (FEDELATINA)
Albert Recio	Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona

Registre ciutadà

Maria del Carmen Penella

Ponents

Marta Llobet	Professora de l'escola de Treball Social de la Universitat de Barcelona i investigadora especialitzada en l'estudi dels grups vulnerables en relació amb les pràctiques en la reducció de desigualtats socials.
Eugènia Piola	Investigadora de l'equip de recerca sobre l'alimentació en contextos vulnerables de la Universitat de Barcelona.

Secretaria del Consell de Ciutat

Andreu Parera	Secretaria del Consell de Ciutat
Pilar Blancafort	Suport tècnic EIDOS Dinamització Social

S'excusa: Rodrigo Araneda d'ACATHI, Juanjo Casado d'UGT, Núria Font de la Federació d'Ateneus de Catalunya.

Ordre del dia

- Ponència de la Marta Llobet i l'Eugènia Piola sobre el seu estudi dels grups vulnerables.
- Precs i Preguntes.
- Presentació esborrany síntesi del Grup de Treball.
- Aportacions i comentaris.

Principals idees

Inicia la sessió l'Andreu Parera presentant a les ponents Marta Llobet i Eugènia Piola, recordant que durant la primera part de la reunió es farà la xerrada i després s'obrirà un torn de preguntes i dubtes. Tot seguit li passa la paraula a la Marta Llobet.

La Marta Llobet agraeix que les hagin convidat a compartir els resultats de la seva recerca iniciada l'any 2015-2016. Comenta que ella parlarà d'una part de la recerca i després es plantejaran algunes qüestions a debatre. Primer de tot li passa el torn de paraula a la seva companya Eugènia.

L'Eugènia Piola agraeix la invitació i comença a presentar les característiques de la investigació i l'enfocament que li han donat. La investigació s'anomena *La seguretat alimentària des d'una perspectiva global i no reduccionista de les necessitats* i es basa en la crisi del 2008 i en l'impacte i conseqüències que hi havia el 2015 i que afecten en bona part a l'alimentació. Aquest impacte s'ha incrementat arran de la pandèmia per la Covid del 2020. L'estudi ha estat realitzat per l'equip d'investigació de la UB d'*Alimentació en contextos vulnerables*. S'han compartit els resultats amb altres estudis fets a Europa i Amèrica del Nord amb els quals està integrat el projecte. La investigació està subvencionada per l'Institut Municipal de Serveis Socials i els objectius són conèixer la situació i la problemàtica de la inseguretat alimentària a Barcelona, veure quines són les estratègies que desenvolupen les persones per a fer front a aquesta problemàtica i analitzar el tipus de respostes tant des del sector privat, com del públic, com del tercer sector. És important tenir en compte els relats de les persones per a conèixer com ho viuen, quins són els diferents punts de vista. S'han plantejat crear un grup de persones activistes

a cada barri on s'ha actuat, que han estat dos. Un d'aquests barris és vulnerable pels indicadors socioeconòmics i l'altre és conegut per les múltiples cultures que hi conviuen. S'ha treballat amb gent gran, famílies migrades i famílies monoparentals.

L'alimentació és un fet que ens vincula amb altres persones i és un dret humà. És necessari tenir contacte amb la política per qüestions d'injustícies i desigualtats socials que es produeixen i poder així denunciar-ho.

La Marta Llobet passa a comentar una petita part dels resultats. En el moment que sa va iniciar, no hi havia estudis sobre l'alimentació orientats cap a les persones. Van observar que amb les crisis es van veure afectades totes les dimensions del benestar. Entre elles, l'alimentació està al centre. Totes les seves fases es veuen afectades: com s'obtenen els aliments, com s'elaboren i com es consumeixen. Les persones inicialment busquen solucions a la situació a través de la família. Les pensions de la gent gran actuen com a mecanisme de suport per comprar els aliments també per als joves. A més de l'àmbit privat, hi ha estratègies en el veïnal i el comunitari (veïns i veïnes que cuinen una mica més i els hi donen el menjar, també que els hi fan la compra...). També es fan intercanvis. Si la situació s'allarga en el temps, la demanda es fa a fora de la família, a través dels serveis socials o d'alguna entitat del tercer sector o a la parròquia. Llavors es passa a un procés d'institucionalització que provoca situacions de vergonya, humiliació i estigmatització per haver de recórrer a aquesta via, per aquesta dependència d'ajuda.

Els problemes derivats de l'habitatge i dels subministraments energètics també repercuteixen en l'alimentació. El problema se centra en la persona, en la família, i es corre un risc d'aïllament. La inseguretats alimentària també es relaciona amb l'ansietat alimentària, menjar de forma compulsiva per no tenir cobert aquest dret. En aquest procés d'institucionalització intervenen els components moralitzants que porten a pensar que estar en situació de pobresa alimentària està estretament lligat als mals hàbits alimentaris. Es fan associacions molt estretes amb la gent que ha de recórrer a la demanda d'ajuda pública o a les organitzacions (parròquies): són persones que no saben alimentar-se bé, que no tenen bons hàbits alimentaris, etc. Per tant, relaciona aquest element d'ignorància nutricional amb el tema de no saber portar bé el pressupost o no saber cuinar de forma adequada.

Es debilita la identitat de les persones i això provoca que s'hagin d'adaptar al que hi ha, a aquests circuits, a les exigències que es marquen. Els resultats també mostren que hi ha una estandardització de la resposta rebuda segons l'edat de les persones afectades pel que fa al tipus d'ajuda que s'ofereix. No són les persones les que escullen l'ajuda que volen, és el professional el que tria la millor opció.

Planteja una pregunta sobre aquest tema: Cada resposta rebuda té el mateix efecte en totes les persones o famílies?

Les respostes de tipus tradicional que es donen són en gran part representades pels bancs d'aliments i els menjadors socials. Es plantegen de forma urgent i temporal, tot i que s'acostumen a allargar en el temps. Afavoreixen l'accés als aliments.

Així i tot, existeixen algunes limitacions que s'han de tenir en compte. Els tipus de productes i el seu nombre no són els mateixos si estàs en un barri o en un altre dels que s'han analitzat. Hi ha punts de distribució en els que les persones trien els productes, aquí entra en escena el paper dels voluntaris, alguns els deixen escollir lliurement i altres no, pel fet de tractar d'aconsejar-los de la millor manera possible.

En aquest procés se satisfà la dimensió biològica, però no estan presents totes les altres com les relacionals o socials.

Llavors planteja una sèrie de qüestions a debatre:

L'accés a aquests recursos per part de les persones en situació d'inseguretats alimentària els hi dóna seguretats alimentària? Garanteixen el dret a l'alimentació? Quin impacte comunitari té al territori el fet que cada vegada un nombre més gran de famílies recorrin a aquest tipus de suport?

Segons estudis internacionals, hi ha territoris en els quals no circula la petita economia, els comerços van plegant i l'oferta alimentària va minvant al mateix temps que s'incrementa el seu preu a causa de la baixa oferta.

La targeta moneder és un recurs molt ben valorat per les persones, perquè els permet seleccionar els aliments tot i que no poden anar a qualsevol comerç, només a aquells amb els quals hi ha un cert conveni amb l'entitat o l'administració i això redueix el ventall de possibilitats. Aquesta ajuda està lligada a un mecanisme de control de tot el que es compra. Permet activar la dimensió social, ja que persones de diferents cultures poden triar els aliments en funció de la seva cultura nutricional.

Quant a les respostes alternatives (autoregulació, veïns i veïnes que posen en marxa iniciatives, entitats o xarxes), es refereix a horts urbans i a cuines comunitàries. Aquestes respostes qüestionen tot el circuit alimentari, a com es produeixen els aliments, com es distribueixen i com arriben al consum. Conceben l'alimentació com un dret fonamental i ben lligat a l'agricultura de proximitat per facilitar l'accés a productes de qualitat amb un preu assumible. Es tenen en compte la dignitat i el respecte en l'autonomia de les persones. Les pràctiques tradicionals i

algunes de les noves tenen un abordatge reduccionista de les necessitats i no global des del punt de vista de les persones.

Un cop dit això fa una sèrie de propostes encaminades a fer debat:

Persones migrades en situació irregular que a l'hora d'accedir a determinades respostes poden tenir restringit l'accés.

Les respostes alternatives s'han d'anar plantejant i sostenint en el temps, dotar-les d'una certa estructura.

Revisar si totes les respostes existents estan plantejades des de la premissa que l'alimentació és un dret que a més s'ha de garantir.

Una cosa és donar una resposta per tractar de pal·liar la situació i resoldre-la i una altra és que, tenint en compte que cada vegada hi ha més persones i famílies que accedeixen a aquestes ajudes, quin tipus de respostes es poden pensar. L'ideal seria que tothom pogués tenir una renda universal de ciutadania perquè poguessin accedir a tot això. S'ha de pensar en altres alternatives per a poder cobrir aquestes necessitats. El pressupost en el camp alimentari s'ha augmentat en els últims anys per part de l'Ajuntament de Barcelona. A Càritas, Creu Roja i altres entitats s'han incrementat també les partides i el tipus de respostes que es donen, però s'ha de millorar aquestes respostes en tots els territoris, hi ha fortes desigualtats entre uns i altres.

Es pot pensar en una alimentació a escala de barri? Veure el tipus de supermercats que hi ha, el preu mitjà dels aliments, per a poder-ho comparar amb les rendes de cada zona.

Posar la mirada a les petites iniciatives dels diferents barris i sostenir-les en el temps. Com es poden connectar aquestes iniciatives entre elles en un mateix territori. Ja hi ha experiències d'aquest tipus a altres països.

La importància de pagar els aliments perquè connecta amb un principi de dignitat. Això ja es fa a França amb els supermercats solidaris que estan oberts a tothom.

S'ha de pensar en els efectes de totes les iniciatives que s'emprenguin a curt, mitjà i llarg termini pel que fa a l'autoestima de les persones. No és el mateix pagar pel que consumeixes que rebre-ho a canvi de res. Aquests efectes provocats per la pobresa i haver de dependre a llarg temps de l'ajuda alimentària després costa capgirar-los.

Acaba la ponència i pren la paraula l'Andreu Parera que dona les gràcies a la Marta i l'Eugènia i obre el torn de precís i preguntes.

Torn obert d'intervencions

Albert Recio. Agraïeix la intervenció de les ponents. Comenta que el tema de l'alimentació genera molt estigma, però que en el de l'habitatge també passa el mateix. És una situació estructural que té moltes manifestacions i potser no sempre és el millor segmentar per problemes. Manifesta que l'ús de la paraula *estratègia* és un abús de l'economia neoclàssica que ha penetrat a les ciències socials, perquè entén que aquesta paraula es refereix més aviat una tàctica. En canvi, quant a les respostes, aquestes són molt guiades, no hi ha gaires alternatives. També vol reflexionar en tant que té dubtes que l'alternatiu ho sigui de veritat. Ho ha comprovat a Nou Barris on s'ha detectat que les associacions que més estan contentes repartint menjar són les més conservadores en quasi tot. Quan recullen menjar al barri, és un èxit, tot i que molt dirigit, la gent dona el que pensa que ha de menjar l'altre. Parla també de la Xarxa d'Agro-Agricultura, que estan encantats de fer cistelles, que està bé, però potser no és la millor forma d'integrar-ho, és com si s'estigués donant el missatge o la imatge que si vostè està en situació de pobresa alimentària, ha de menjar verd.

Està a favor de la targeta-moneder, dels supermercats socials cooperatius. Quant a la renda universal pensa que mentre hi hagi fronteres, hi hagi migracions i polítiques, d'universal en tindrà poc abast. També ha trobat interessant la relació de l'estructura dels barris amb l'accés al menjar. A la part nord de Nou Barris, que és una zona de molta pobresa, hi ha un dèficit d'equipaments alimentaris. Es podrien aplicar polítiques per establir estructures comercials diferents.

Javier Bonomi. Comenta que troba molt interessant la conversa i que des de Fedelatina pensen que és molt important l'existència d'alternatives per accedir a l'alimentació per part de les diferents cultures.

Hi ha bons exemples comunitaris en poblacions migrades, hi ha una tradició que té a veure amb d'on s'és originari i de la que es pot aprendre molt. Ens parla sobre una festivitat equatoriana que va viure en persona al barri de la Barceloneta i que tractava de compartir aliments perquè després, cada persona agafés el que necessités per a menjar i no es quedés amb res en excés. Està d'acord amb el plantejament de l'Albert Recio i que les iniciatives han de ser efectives, democràtiques i igualitàries. També manifesta que és important la pedagogia que es fa des de les entitats i que s'hauria de fer des de les administracions. Obligar a l'altre a menjar un tipus d'aliment concret no hauria de ser, tot i que es pot fomentar el consum responsable sense entrar en el paternalisme, acompanyar en un consum acordat entre totes i tots quant als productes que no són aconsellables.

Anna Mulà. Manifesta estar contenta per participar per primera vegada en el Grup de Treball. Comenta que li ha agradat molt l'exposició, que està totalment d'acord en el dret a l'alimentació i fa referència al dany que rep el medi ambient, que fa que el consum alimentari sigui insostenible. Valora positivament el discurs de la web de l'Ajuntament de Barcelona com a Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible.

Menciona que l'any 2016 es va aprovar pràcticament per unanimitat una moció a l'Ajuntament de Barcelona que s'anomena Veg Friendly, que proposa ser una ciutat respectuosa amb el medi ambient, en la lluita contra l'escalfament global, petit comerç, producte de proximitat, cultura local i salut pública i consum ètic i sostenible. Aquest fet enllaça amb l'argumentari del grup de treball.

Presentació Document

Des de la Secretaria es dona les gràcies a la Marta i l'Eugènia per la seva intervenció i les convida a participar en aquesta segona part de la sessió. Es passa a mostrar una presentació com a resum d'on es troba el grup i cap a on es va de cara al dictamen, comentant les principals idees i amb l'objectiu d'anar-ho consensuant. Es tracta d'un esborrany.

Després d'una petita contextualització de per què neix el grup de treball, amb la missió d'aportar la visió del Consell de Ciutat sobre la situació d'emergència alimentària que existeix a la ciutat. Es contempla amb l'objectiu de traslladar aquestes reflexions o recomanacions a la capitalitat de l'alimentació sostenible aportant idees a la situació d'aquesta emergència alimentària que ha empitjorat amb l'arribada de la crisi derivada per la pandèmia.

S'acorda que els objectius del grup aniran dirigits a treballar des d'una visió àmplia i global, enfocant-se en les causes de les desigualtats econòmiques i socials a la ciutat de Barcelona relacionades amb l'emergència alimentària, posant el focus en aquelles que siguin competència municipal.

La intenció del Consell de Ciutat és mantenir de manera estable el grup de treball de desigualtats i vulnerabilitats posant l'èmfasi en un tema concret a cada moment. En aquest moment queda clar que l'enfocament està centrat en l'emergència alimentària i que més endavant es valorarà tractar altres temes que estiguin relacionats amb les desigualtats i les vulnerabilitats.

A l'hora de fer el dictamen, a més de les recomanacions sorgides de la present i pròxima reunió, es tindran en compte les recomanacions recollides de les anteriors sessions d'aquest grup de treball.

Es mostren les reflexions i possibles recomanacions de les sessions anteriors i algunes de les idees principals sorgides durant la reunió d'avui. Es tanca aquest punt recordant que aquest grup de treball continuarà treballant de manera col·laborativa per consensuar les recomanacions que s'incorporaran al dictamen.

Torn obert d'intervencions

Enric Canet. Comenta que li agradaria que fos l'última vegada que tots junts haguessin de repetir una altra vegada les mateixes coses. Ja es porta temps dient des del Consell de Ciutat que l'alimentació de qualitat és un dret fonamental, i mai més s'hauria de repetir això en una ciutat del primer món com Barcelona.

Albert Recio. Manifesta el seu optimisme i està conforme amb les recomanacions proposades en l'anterior document. Hi ha, però una qüestió que sorgit al debat i que considera important: una part de les polítiques d'alimentació també han de tenir a veure amb quina és l'oferta alimentària que hi ha als barris. Als Estats Units, on el model de provisió és el cotxe, la gent gran no té accés, per exemple, a verdura o d'altres productes. Aquí a Barcelona això és menys important, però hi ha barris on no tenen cap oferta alimentària. Hi ha d'altres on sí que existeixen aquestes ofertes i que ajuden a recollir aliments. Això també compta i hauria de ser una política de l'Ajuntament, promoure i tenir en compte quina és l'oferta de restaurants, bars... que poden ajudar molt.

L'Andreu Parera agraeix a tothom la seva presència a la reunió, recordant la propera sessió del dia 5 de maig a les 17 hores. Afegeix que, si no hi ha més propostes de ponències, per part de la Secretaria, s'està treballant en el dictamen amb la intenció de poder-lo tancar durant el mes de maig. Si des de la Permanent del Consell de Ciutat es pren la decisió de fer un plenari al mes de juny o juliol, aquest dictamen es podria debatre i aprovar en aquest plenari.

S'acorda que serà l'Albert Recio qui explicarà la reunió i l'estat del grup de treball a la Comissió Permanent de l'endemà.

Acords

- Enviar el document presentat durant la sessió a tots els membres del grup de treball “Desigualtats i Vulnerabilitats: Emergència Alimentària”.
- L’Albert Recio presentarà l’estat del grup de treball a la pròxima Comissió Permanent.
- Seguir col·laborant entre totes i tots per a una consensuada elaboració del dictamen.
- S’acorda incorporar al dictamen les següents recomanacions recollides de reunions anteriors:
 - L’alimentació de qualitat és un dret fonamental de tota persona de la ciutat de Barcelona. És important parlar de l’alimentació sostenible i de qualitat.
 - Evitar mantenir i potenciar lògiques assistencials en les polítiques d’emergència alimentària.
 - En els moments en els quals disminueix la pressió social d’emergència alimentària, cal treballar per evitar que es donin aquests pics d’emergència que es van repetint.
 - És necessari un treball més transversal entre entitats i Ajuntament, i entre les diferents àrees i grups de treball de l’Ajuntament per lluitar contra aquesta situació.
 - En el projecte de la Capitalitat Mundial per l’Alimentació Sostenible, cal tenir en compte també els aspectes de l’emergència alimentària actual. No es pot parlar d’alimentació sostenible, saludable, km0... obviant la situació d’emergència alimentària.
 - Cal revertir la situació actual de pobresa, causa de moltes de les desigualtats, amb modificacions legislatives, i accions econòmiques o de formació (creació llocs de treball, economia social, cooperació públicoprivada...).
- S’acorda incorporar al dictamen les següents recomanacions sorgides en la present reunió:
 - Tenir en compte el coneixement i el punt de vista que poden aportar els col·lectius que es troben en situació de vulnerabilitat. Buscar mesures que conservin la seva capacitat de decisió i fugir del paternalisme.
 - Les propostes han de ser efectives, democràtiques i igualitàries. Importància de la sostenibilitat de les iniciatives i la seva possible interconnexió.
 - Impulsar polítiques que promoguin la diversitat d’oferta alimentària en restauració i comerços minimitzant la desigualtat existent entre barris.
 - Prendre en consideració mesures alternatives: supermercats socials cooperatius, horts urbans, cuines col·lectives, renda social ciutadana.